

263360

COLOKJEVE INFORMACIJE Št. 4

APRIL
LETO

1973
2

COLORJEVE INFORMACIJE šte. 4 (15), leto II, april 1973. Izdaja jih delovna skupnost Color Medvode, vsak mesec v nakladi 650 izvodov. Glasilo ureja uredniški odbor: dipl. prav. Mirko Korinšek (odgovorni urednik), Franci Rozman (glavni urednik), ing. arh. Janina Ferjančič, ing. Rihard Pevec. Fotografije: Franci Rozman. Oprema: Jelka Rijavec. Tisk: Bojan Jančič

kronika

■ ■ ■ NA NOVO SO SE ZAPOSILILI

1. Slavka Antolović - za določen čas v propagandnem oddelku
2. Ana Bezljaj - za nedoločen čas v prodajnem oddelku
3. Angela Kovaljev - za nedoločen čas v oddelku tiskarskih in disperzijskih barv
4. Ana Kordeš - za nedoločen čas v kadrovske splošnem sektorju
5. Mirko Aljaš - za določen čas v oddelku mešalnice
6. Jožefa Novak - za nedoločen čas v razvojnem sektorju
7. Vinko Rozman - za nedoločen čas v oddelku mešalnice
8. Ana Časni - za nedoločen čas v finančnem sektorju
9. Marija Plešec - za določen čas v komercialnem sektorju
10. Mihael Kic - za nedoločen čas v vzdrževalnih obratih
11. Sena Zejnić - za nedoločen čas v oddelku mešalnice

■ ■ ■ PODJETJE SO ZAPUSTILI

1. Vid Novak iz oddelka mešalnice
2. Vanda Bračko iz kadrovskega splošnega sektorja

■ ■ ■ ČESTITKE

Alojzija Križaj iz nabavnega oddelka je rodila hčerko - čestitamo!
 Julija Hostnik iz fakturnega oddelka je rodila hčerko - čestitamo!
 Cirili Korinšek iz propagandnega oddelka in Mirku Korinšku iz kadrovskega splošnega sektorja se je rodila hčerka - čestitamo!

■ ■ ■ ZAHVALA

Ob smrti naše sestre Francke ŽEROVNIK se zahvaljujemo za vso izkazano pozornost, pomoč ter darovano cvetje vsem članom kolektiva in sindikalni podružnici "Color". Še posebno se zahvaljujemo za pomoč predsedniku sindikalne podružnice tov. Vilar Stanetu.

Vsem, ki so spremili na zadnji poti našo Francko, iskrena hvala.

Medvode, v marcu 1973

sestre in brat

■ ■ ■ IZPLAČILO STROŠKOV ZA PREVOZ NA DELO

Delavski svet je sprejel sklep o povračilu prevoznih stroškov na delo in z dela vsem delavcem, ki imajo bivališča oddaljena od kraja zaposlitve več kot 4 km, v znesku nad 30,00 dinarjev po veljavni najnižji tarifi javnega prevoznega sredstva. Če so delavci oddaljeni več kot 25 km, naj te prevoze odobrava, oziroma obravnava odbor za kadrovska vprašanja. Povračilo se računa od glavne postaje kraja bivališča do glavne postaje v Medvodah. Dodatno povračilo tudi pripada delavcem, ki se morajo do avtobusne postaje pripeljati z vozili mestnega prometa.

■ ■ ■ JAVNA POHVALA

Delavski svet je sprejel sklep o izreku javne pohvale delavcem za izredno izurjenost in prizadevanje pri gašenju požara v obratu Rakovnik. Pohvale prejmejo: Vinko Mlakar, Tone Mihovec, Štefan Zavašnik, Oto Bačnik in Štefan Luštrek.

■ ■ ■ OBVEZNI TEČAJI

Služba varstva pri delu pripravlja seznam delovnih mest, kjer je potrebno imeti uspešno opravljen tečaj prve pomoči, oziroma tečaj za gasilce. Ta dva seznama bosta postala sestavni del pravilnika o delitvi osebnega dohodka. Delavec, ki bo prejel odločbo, bo moral obiskovati oba predpisana tečaja, v obratnem primeru pa mu bomo prekinili delovno razmerje.

■ ■ ■ IMENOVANJE

Delavski svet je na 19. redni seji sprejel sklep o imenovanju dipl. inž. Vlatka Novakovića za šefa predstavništva na Reki. Čestitamo!

■ ■ ■ HRIBERNIK PRVAK

V soboto, 17. marca je bilo izvedeno prvenstvo strelške družine COLOR Medvode, ki se ga je udeležilo 13 članov kolektiva. Nastopili so z zračno puško na razdaljo 10 metrov.

Rezultati:

1. Marjan Hribernik	459 krogov
2. Miroslav Zidar	449 krogov
3. Bogdan Krelj	447 krogov
4. Janez Šetina	437 krogov
5. Ivan Burgar	430 krogov
6. Franc Krelj	420 krogov
7. Jože Jenko	409 krogov
8. Rado Cvajnar	408 krogov
9. Stane Krelj	407 krogov
10. Rajko Krelj	405 krogov
11. Andrej Škof	400 krogov

Veterani:

1. Stane Vilar	394 krogov
2. Ivan Smolič	261 krogov

NAŠI SLAVLJENCI

Kot vsako leto, bo tudi letos skromna slovesnost in podelitev praktičnih nagrad dolgoletnim sodelavcem za 20- in 10-letno službovanje v podjetju. O slovesnosti bomo poročali v naslednji številki. Objavljamo seznam slavljencev.

20-letno sodelovanje slavijo:

Alojz Jenko	Viktor Ločniškar
Dana Berčič	Anton Bogataj

10-letno sodelovanje slavijo:

Alojz Jeram	Vaclav Bačnik
Marjan Krmelj	Rafael Cvajnar
Stane Luštrek	Ivan Burgar
Stane Janževič	Janez Govekar
Franc Košenina	Jože Jarc
Andrej Marin	Marija Velkavrh
Marija Osovnikar	Viktor Velkavrh
Marija Dražumerič	Franjo Horvat
Karel Frahm	Jožefa Kočar
Franc Košir	Terezija Tome
Mihael Pregrad	Josip Horvat
Janez Šetina	Danica Videmšek
Jože Barber	Lado Dremota
Marija Barle	Milena Kržin
Franc Bukovec	Ivan Klobasa
Franc Jenko	

HITREJŠE VRAČANJE

Delavski svet je na 19. redni seji sprejel sklep, da se vsem koristnikom posojila za stanovanja v primeru zapustitve podjetja le ta spremeni iz dolgoročnega v kratkoročnega z 8%obrestno mero. To določilo vsebuje tudi 20. člen pravilnika o stanovanjski izgradnji, za izvršitev pa je zadolžen kadrovsko-spološni sektor.

ROČNEGA MEŠANJA NE BO VEČ

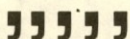
Na eni prejšnjih sej delavskega sveta je Janez Dobnikar postavil vprašanje, zakaj se morajo pri izdelavi Hammerschlagov posluževati ročnega mešanja, čeprav je kad opremljena z mešalom in elektromotorjem.

Tehnični sektor mu je pojasnil, da so v investicijskem programu za letos predvideni reduktorji, s čemer ročnega mešanja ne bo več.

UGODNI POSLOVNI REZULTATI

Na 19. seji delavskega sveta so člani razpravljali o finančnem poročilu za februar. Finančni direktor Aleksander Vavpotič je v svojem poročilu poudaril zelo dober finančni rezultat. Razveseljiv je podatek o dobičku na uro, ki je v primerjavi z načrtom kar za 45,8% večji. Obenem pa finančna situacija ni najboljša, saj so dolžniki nad 90 dni narasli že na 5.818.907.- dinarjev. Tako bomo že v prvem periodičnem obračunu zmanjšali dohodek za 25%. Zmanjševanju terjatev bomo morali posvetiti večjo pozornost. Obenem je bila predlagana in sprejeta akontacijska vrednost točke 1,00 dinar, s tem da se mesečno korigira skladno z uspehom podjetja.

DOLOČBE SKLEPA DS ŠT. 52 ŠE VELJAVNE

Pri izplačilu ekonomskega uspeha za december je bilo izrečene precej kritike od strani tistih delavcev, ki prejemajo dodatek med starim in novim pravilnikom o delitvi osebnih dohodkov. Delavski svet je po sklepu št. 52 točno preciziral izračun osebnih dohodkov, ki so ga člani na 19. seji ponovno potrdili, zato ga objavljamo:

OD po starem pravilniku:

število točk (stari pravilnik) x 9 (to je povprečna vrednost točke preteklega leta)

OD po novem pravilniku:

število točk (novi pravilnik) x vrednost točke + minulo delo

Dejanska vrednost točke v letu 1971 je bila 0,876.

osebni dohodki po starem pravilniku
 - osebni dohodki po novem pravilniku
 = Dodatek

Pri izplačilu za december se je zaradi povečanja vrednosti točke povečal osebni dohodek po novem pravilniku in se je razlika med osebnim dohodkom po starem pravilniku in med osebnim dohodkom po novem zmanjšala, v večini primerov pa je bil osebni dohodek celo večji, zato je dodatek odpadel.

V pripravi je pravilnik o stimulaciji, oziroma plačevanje po učinku. Strokovne službe so že zadolžene za pripravo normativov. S sprejetjem tega pravilnika ne bodo več v veljavi določbe sklepa DS št. 52. Tudi nepotrebnih negotovanj ne bo več.

samo ena to zd

10. aprila smo imeli zbere kolektiva, na katerih je bil soglasno potrjen sklep delavskega sveta, da se ustanovi ena temeljna organizacija združenega dela. Med člane kolektiva smo razdelili dovolj gradiva o poslovanju podjetja, realizaciji po obratih, vrednosti osnovnih sredstev, pokritju, številu zaposlenih ipd., tako da si je vsak lahko izoblikoval mnenje o smotrnosti ustanovitve ene ali več temeljnih organizacij združenega dela v naši delovni skupnosti. O tem je predhodno razpravljala tudi osnovna organizacija Zveze komunistov ter izvršni odbor osnovne sindikalne organizacije. Strokovne službe morajo čim prej dati v javno razpravo osnutek novega statuta, ki mora biti potrjen do 30. junija letos.

Člani kolektiva so bili seznanjeni tudi z zaključki plenuma kemijske in gumarske industrije v zvezi z integracijskimi procesi v predelovalni kemični industriji Slovenije.

PROSTOR TUDI ZA POKALE

V novih prostorih razvojnega sektorja je urejena tudi sejna dvorana. Uporabljali jo bomo za vse vrste sestankov, za seje samoupravnih organov, seminarje in za dopolnilno izobraževanje zaposlenih. Na južni steni dvorane pa je urejena lična steklena vitrina, kjer bodo vsi pokali, ki smo jih do sedaj hranili vsepovsod. Vsi športniki - člani našega kolektiva - izražajo enotno mnenje, da je bil že zadnji čas, da so v pokalih izraženi dosežki na športnem polju prišli iz anonimnosti. Poleg tega, da so pokali v dvorani okras, se lahko obiskovalci prepričajo o bogati športni dejavnosti naših članov, tistim, ki so pokale osvajali pa v spomin na preletni znoj in napore, ki so jih vložili za barve našega podjetja.

novе razvojne možnosti

V petek, 30. marca smo imeli slovesnost, na kateri so bili predani namenu novi prostori razvojnega in finančnega sektorja. Z adaptacijo bivših proizvodnih prostorov smo pridobili 1170 m² novih prostorov, kjer so urejeni sodobni laboratoriji s knjižnico in sejno dvorano. Dela, ki so veljala 380 starih milijonov, je v celoti izvajalo podjetje Gradles Medvode.

Na slovesnosti je zbranim delavcem in številnim gostom, med katerimi je bil tudi predsednik občinske skupščine Ljubljana-Šiška, prof. Danilo Sbrizaj, govoril generalni direktor Miloš Gabrijel, ki je ocenil nove prostore kot veliko pridobitev za nadaljni razvoj podjetja. Že letos bomo izdelali nad 20 tisoč ton premaznih sredstev v vrednosti nad 20 milijard starih dinarjev. Vso to obsežno proizvodnjo pa je potrebno nenehno nadzorovati, obenem pa stremeti za uvajanjem novih premazov, oziroma novih premaznih sistemov. Vse to pa bo v novih prostorih z najsodobnejšimi pripomočki omogočeno v večji meri.

Prof. Danilo Sbrizaj: Presenečen sem

Otvoritve novih prostorov razvojnega in finančnega sektorja se je udeležil tudi predsednik občinske skupščine prof. Danilo Sbrizaj, ki je za bralce našega glasila dal naslednjo izjavo:

"Zelo rad prihajam v Medvode, saj dobro poznam prizadevnost ljudi tega kraja. Vesel sem vsakega uspeha, posebno še vašega, saj ste na pravi poti. Presenečen sem nad lepo urejenimi prostori, kjer je poskrbljeno za nemoteno delo vaših strokovnjakov, obenem pa ste si na stežaj odprli vrata v nov svet industrije premaznih sredstev. Vsem delavcem čestitam ob tako pomembnem uspehu in želim, da se podjetje še vnaprej tako hitro in uspešno razvija."

Takole izgledajo prostori od zunaj

Delavci finančnega sektorja v novih prostorih

Nekaj besed je spregovoril tudi predsednik občinske skupščine Ljubljana-Šiška prof. Danilo Sbrizaj

Predstavnika firme Vianova z Dunaja je izročil ček za nakup laboratorijske opreme

TEHNOLOGIJA PREMAZNIH SREDSTEV

54

NAPOTKI ZA RAZNO DELO PRI UPORABI PREMAZNIH SREDSTEV V ZAPRTIH PROSTORIH

VSEBINA

1. Fiziološki vplivi barv
2. Gorljivost in eksplozivnost hlapov, topil in barv
3. Kontrola koncentracije vnetljivih hlapov in plinov
4. Ventilacija prostora
5. Splošna pravila, ki jih je treba upoštevati pri uporabi barv

PRIPOROČILA ZA VARNEJŠE DELO PRI BARVANJU V SLABO ZRAČENIH ALI ZAPRTIH PROSTORIH

Kakor vsa dela, tako tudi barvanje zahteva znanje in pozornost, če se želimo izogniti nesrečam in škodi. Nesreče lahko nastajajo na vseh fazah barvanja, od priprave dela do njegovega zaključka. Nesreče pri tem delu niso redke, a večini bi se lahko izognili, če bi jim pravočasno odstranili vzroke. Od faz dela:

transport barve do priročnega skladišča, skladiščenje barve, priprava in čiščenje površin, priprava barve, barvanje, sušenje barve

so najbolj nevarne - barvanje in sušenje barv. Pogoji dela so najtežji, kadar barvamo v slabo zračenih ali zaprtih prostorih. V teh prostorih se najbolj izražajo tiste nevarne lastnosti barv, pri katerih nismo pravočasno ukrepali, ker jih nismo poznali. Iste lastnosti barv ne povzročajo praktično nobene nevarnosti, kadar z njimi barvamo v odprtih in dobro zračenih prostorih.

Ni težko razdeliti vseh nevarnosti, ki nam groze pri barvanju, po posameznih grupah. V prvo grupo nevarnosti bi uvrstili tako imenovane mehanske nevarnosti. Zaradi njih prihaja do raznih padcev, udarov, porušitve se odri in podobno. Te nevarnosti so vsakemu delavcu jasne in večinoma prihaja do nesreč, ker nismo upoštevali najosnovnejših varnostnih zahtev.

V drugo grupo bi uvrstili tiste nevarnosti, ki jih posredno ali neposredno povzročajo električni tok. Neposredne nesreče s tokom, napetosti 24 V, ki je predpisana za delo v zaprtih prostorih (ročne prenosne svetilke), so skoraj nemogoče. Niso pa izključene nevarnosti zaradi posledic kratkih stikov ali razbitja zaščitnega in žarničnega stekla. Ti pojavi lahko zažgo barvo ali njena topila in razredčila. Jasno je, da morajo biti vsi kabli in ročne svetilke v plinotesni izvedbi, a vsi priključki in kontakti izven nevarnega delovnega prostora. Za nevarne prostore se smatrajo z okolico vred vsi tisti, v katerih lahko pride do znatnih koncentracij vnetljivih par in plinov ali v katerih so gorljive snovi. Poznamo mnogo primerov težkih nesreč, ki so se zgodile ravno zaradi kratkih stikov ali nekvalitetne razdelilne mreže.

Največ pozornosti bi posvetili tretji grupi in vanjo razvrstili nevarnosti, ki jih povzročajo same barve oziroma njihove sestavine. Sestava barv je zelo različna, vendar je skoraj vsem skupno to, da vsebujejo hlapne in nehlapne snovi. Vse barve, ki se sedaj uporabljajo za antikorozijsko zaščito in ki vsebujejo topila, imajo to lastnost, da so njihova topila gorljiva. Pri nekaterih barvah je prav dobro gorljiv tudi njihov tako imenovani suhi ostanek, to je nehlapni del barve.

Delež hlapnih snovi v barvi je lahko dokaj visok in če smo npr. prebarvali neko površino s 100 kg barve, se ob barvanju in sušenju barve razvije v prostoru lahko tudi več kot 10 kg gorljivih par. Zaradi gorljivih hlapnih in nehlapnih sestavin barve in zaradi njihovega škodljivega delovanja na človeški organizem, moramo posebno pri delu v zaprtih prostorih zagotoviti naslednje:

1. ne smemo dovoliti, da bi posamezne sestavine barve škodljivo vplivale na delavce
2. ne smemo dovoliti, da bi se barva ali gorljivi hlapni vneli.

Na srečo je tako, da kadar preprečujemo eno nevarnost, npr. nevarnost škodljivega delovanja toplil na človeški organizem, običajno zmanjšujemo tudi drugo nevarnost, to je nevarnost za zažig ali celo za eksplozijo. Pri presoji o stopnji nevarnosti pri delu v zaprtih prostorih, moramo upoštevati sledeče:

- velikost prostora in odnos med prostornino in delovno površino, ki se barva. Prostor, v katerem je mnogo raznih pregrad in ojačitev, je nevarnejši, kakor prostor z relativno malimi površinami;

- način in učinkovitost zračenja;
- hitrost izvajanja del. Tam, kjer dela neprekinjeno in hitro mnoge delavcev, se hitreje dvigne koncentracija škodljivih in nevarnih par v prostoru;
- debelina nanešenega sloja barve, vsebnost hlapnih snovi in njihova sestava. Upoštevati je potrebno tudi velikost obarvane površine;
- kvaliteta orodja in način razsvetljave.

Ti vplivi so najvažnejši, obstojajo pa še tudi drugi.

Fiziološki vplivi barv.

Fiziološko škodljive delujejo pretežno hlapne sestavine barv, pri nekaterih barvah pa tudi nehlapni suhi ostanek. Pri občutljivejših ljudeh lahko pride do raznih izpuščajev in vnetij na koži, če si je zamažeje z barvami. Vse barve niso v tem smislu enake škodljive, vendar na splošno ni priporočljiv stik z nobeno barvo. Kožo najlaže zavarujemo z rokavicami in ustrezne delovne obleke. Posebno pozornost moramo posvetiti očem, saj lahko z brizgom barve oči močno poškodujemo ali celo oslepimo. Zaščita oči je potrebna tudi pri čiščenju površin, posebno z mehničnimi orodji. Rok po delu ni priporočljivo umivati s topli, ker le-ta razmašujeje kožo in povzroča razna vnetja.

Topila in razredčila (bencin) se glede na kemično sestavo razdeljena na več vrst. Tako imenovana alifatska topila imajo manj škodljivo delovanje na organizem kakor aromatska. Vendar sodobne barve, ki se pretežno uporabljajo za antikorozijska dela in ki so boljše, vsebujeje tudi del aromatskih ali celo sama aromatska topila (toluen ksilen, katranske ali epoksidne katranske barve in nekatere sintetične barve).

Najmočnejše delovanje topil na organizem se izraža na dihalnih organih. Vemo, da je odpornost ljudi zelo različna in da se nekateri znatno bolj občutljivi za škodljive delovanje topil kakor drugi.

Če hočemo nazorno pokazati, koliko je par topil v prostoru, te količine izražamo s številkami na dva načina. Po prvem, ki se običajno uporablja, se količina hlapov topil prikazuje v volumskih procentih. Po drugem načinu te količine prikazujemo v gramih topil na 1 m^3 prostornine. Za oceno škodljivosti koncentracije topil v zraku delovnega prostora uporabljamo tako imenovane ppm vrednosti, ki so pravzaprav druga

oblika prikazovanja koncentracije v volumskih procentih. En ppm pomeni en prostorski del neke snovi na milijon prostorskih delov istega prostora. Varstvena zakonodaja pozna MDK vrednosti. Te so maksimalno dovoljene koncentracije škodljivih hlapov in plinov, ki so dovoljene na delovnem prostoru in ki pri 8-urnem delavniku še ne škodujeje organizmu delavca. MDK vrednosti se določajo s številkami in npr. MDK 200 ppm pomeni npr., da se v 1 m^3 prostora lahko dovoljuje največ 200 cm^3 hlapov tistega topila ali plina. Višje koncentracije postajajo škodljive. Vsaka snov, ki izhlapeva, ima svoje MDK vrednost in večino teh lahko najdemo v tabelah.

V praksi se pogosto dogodi, da se zaradi velikih količin uporabljene barve hitro dvigneje koncentracije hlapov nad dovoljene meje in posledice za delavce so odvisne od treh dejstev:

- koncentracije hlapov
- časa zadrževanja v tem prostoru in globine dihanja
- osebne odpornosti organizma.

Če se delavci delali brez zaščitnih mask v prostoru z visoke koncentracije, lahko glede na čas dela nastopi najprej omamjenost, nato nezavest in v najtežjih primerih tudi smrt.

Kaj moramo storiti, da ne bi prišlo do nesreč?

1. Vsi delavci morajo biti zdravi.
2. Med barvanjem in med sušenjem barve moramo dobro zračiti prostor.
3. Delavcem moramo preskrbeti zaščitne maske, primerne orodje, varnostne svetilke in ostalo.

Od mask so najboljše tiste, ki imajo dovod svežega zraka. Maske s cedilom so manj priporočljive, ker se z njimi težko diha in cedila se hitro zasitijo s hlapi topil.

Gerljivost in eksplozivnost hlapov, topil in barv.

Pretežna večina organskih topil in razredčil je takšna, da so njihovi hlapi gerljivi. V določenem procentu so te mešanice z zrakom tudi eksplozivne. Te lastnosti se uporabljajo npr. v eksplozijskih motorjih. O nevarnostih pri delu z njimi pa lahko sodimo iz sledečih podatkov: za vsake topilo poznamo

- plamenišče
- spodnjo in zgornjo eksplozijsko mejo
- temperature samevžiga

To so pojmi, ki so najbolj važni in iz številnih podatkov za posamezno topilo lahko sodimo o njegovi nevarnosti.

Plamenišče je tista temperatura, pri kateri se po določenem postopku razvije toliko hlapov, da se pri dotiku s plamenčkom vidno vžgejo. Čim nižja je temperatura plamenišča, toliko nevarnejše je to topilo. Po naših predpisih so vsa topila razdeljena glede na temperature plamenišča v tri nevarnostne skupine (Uradni list SFRJ, št. 58/68):

1. Grupa s plameniščem pod 21°C
2. Grupa s plameniščem med 21°C in 55°C
3. Grupa s plameniščem nad 55°C

Istočasno nam te temperature povedo približno tudi najnižjo temperaturo, nad katero se v prostoru lahko razvije toliko teh hlapov, da se pojavi eksplozijska mešanica. Jasno je, da mora biti seveda na razpolago dovolj razredčila ali topila v tekočem stanju.

Tega je lahko dovolj že tudi v sami barvi, s katero smo obarvali prostor.

Spodnja eksplozijska meja je koncentracija vnetljivih hlapov, iznad katere lahko pride do eksplozivnega vnetja gorljive mešanice. Če se količina hlapov - to je njihova koncentracija zvišuje, ima eksplozivna mešanica vse močnejšo moč. Pri neki določeni koncentraciji je ta moč največja. Pri preveliki koncentraciji hlapov pa mešanica ni več eksplozivna in pravimo, da smo prekorčili zgornjo eksplozijsko mejo. Vendar je ta mešanica še vedno zelo nevarna, ker se lahko razredči z dodatnim zrakom in tako postane zopet eksplozivna. (V drugem delu bodo prikazane tabele.)

Pri eksploziji nastajajo veliki pritiski, dvigne se temperatura in prostor se napolni s sajami. Posledice za ljudi, ki so bili v času eksplozije v prostoru, so navadno zelo tragične. Temperatura samovžiga je najnižja temperatura, pri kateri se hlapi topila v zraku sami od sebe vžgejo. Določa se s posebnimi pribori. Temperature samovžiga so zelo različne in se gibljejo od $200-600^{\circ}\text{C}$. Posebno bencini in terpentin imajo nizko temperature samovžiga.

Sedaj pa pogledjmo, kako so vsi ti pojmi med seboj povezani. Vzemimo npr. lakbencin, ki se navadno nahaja kot razredčilo v bitumenskih barvah. Po prebarvanju se začne barva sušiti in pri slabi ventilaciji prostora se prične koncentracija bencinskih hlapov

hitro povečevati. Kmalu doseže MDK in ko še narašča, prične škodljivo in dražeče vplivati na delavce v prostoru.

Nadaljna rast koncentracije lahko privede do tega, da se preseže spodnja eksplozijska meja. To seveda pod pogojem, da je na razpolago dovolj bencina in da je temperatura prostora nad temperature plamenišča. Če se sedaj v tem prostoru pojavi predmet ali telo ogreto na temperaturo, ki je višja kot temperatura samovžiga bencina, se mešanica v prostoru eksplozivno vžge. Podobno je pri ostalih topilih. Pri nekaterih se doseže spodnja eksplozijska meja že nekaj stopinj pod temperature plamenišča. Povzročitelji eksplozij so navadno plamen, iskra, močno segrete površine.

Kontrola koncentracije vnetljivih hlapov in plinov:

Za določanje koncentracije v smislu presojanja varnosti za eksplozije uporabljamo eksplozimetre. Za vsako vrsto topila potrebujemo svoj eksplozimeter ali navodilo proizvajalca eksplozimetra za preračunavanje nevarnosti drugih topil. Na eksplozimetrih je skala, ki nam kaže koncentracijo in označeno je področje, ki je nevarno za eksplozije. Poleg eksplozimetrov so primerni tudi drugi pribori, s katerimi ugotavljamo, če je koncentracija presegla mejo, ki je zdravju škodljiva. Povsod tam, kjer je atmosfera težka, upravičeno lahko posumimo, da smo blizu ali pa da smo že celo prekorčili eksplozijsko mejo. Opozorili pa bi, da se bencin izmika kontroli s čutili, saj je poznano veliko primerov eksplozij bencina v prostorih, kjer so perice neovirano prale.

Ventilacija prostora:

Cilj ventilacije je, da znižamo koncentracijo hlapov topli v prostoru. Pri tem je važno:

- način ventilacije
- število izmenjave zraka v prostoru na uro

Pri ventilaciji nam sveži zrak, ki vstopa v prostor, iztiska zaplinjeno atmosfero. To iztiskanje je najboljše, če je ventilacija urejena tako, da deluje po principu bata, to je da sveži zrak potiska zaplinjena pred seboj. Tak primer ventilacije imamo običajno v cevovodih, ki so popolnoma odprti. V primerih, da se

sveži zrak popolno ali delno meša z zrakom v prostoru, pa izhaja iz prostora mešanica svežega in starega zraka. Efekt ventilacije je slabši. Za intenzivnost ventilacije imamo podatek, ki pove, kolikokrat na uro se zamenja ves zrak v prostoru.

Splošna pravila, ki jih je treba upoštevati pri uporabi barv.

Če pomislimo na vse nevarnosti, ki nam groze od barv, se lahko samo vprašamo, kako je sploh uspelo obarvati toliko površin, tudi zaprtih, brez škode in eksplozij. Takoj lahko ugotovimo, da smo pri vseh delih upoštevali pravila za varno delo, predvsem smo poskrbeli za dobro ventilacijo. Poznamo tudi mnoge primere, pri katerih pa se ni vse izteklo v redu. Težke zastrupitve, eksplozije in druge nesreče, so bile posledica neznanja ali nepozornosti.

Najvažnejša je, da ne bi prišlo do takih nezaželenih primerov, ureditev delovnega mesta za varno delo. Predvsem moramo zagotoviti dobro ventilacijo z dovolj svežega zraka, ker z njo najuspešnejše znižujemo nevarnost koncentracije nevarnih hlapov. Tudi skladišča za barve morajo biti dobro zračena. Pri delu obvezno nosimo zaščitno obleko, obutev z mehkim podplatom, rokavice in po potrebi zaščitna očala. Če ventilacija ni zadostna, moramo obvezno nositi zaščitne maske s cedilom ali dovodom svežega zraka. Kljub temu pa moramo vseeno poskrbeti, da ne pride do koncentracije, ki bi lahko povzročila eksplozijo v prostoru. Poznani so tudi ti primeri nesreč.

Orodje za delo mora biti takšno, da ne iskri. Razsvetljava na delovnem mestu mora biti zadostna. Delovno mesto mora biti oskrbljeno s plinotesnimi nizkovoltažnimi instalacijami. Kovinski deli morajo biti dobro ozemljeni, da ne bi prišlo do isker zaradi elektrostatične napetosti. Na delovnem mestu in v okolici ne smemo kaditi, variti in opravljati drugih del s plamenom. Delovno atmosfero moramo stalno nadzirati z eksplozimetrom in če se koncentracija eksplozivnih hlapov dviga in bliža spodnji eksplozijski meji, moramo z delom takoj prenehati in izboljšati ventilacijo.

Ventilacija naj bo pravilno urejena in naj po možnosti pospešuje naravno ventilacijo. Veliko pozornost moramo posvetiti tudi raznim nevarnim koncentracijam, ki nastajajo v težko dostopnih delih prostora, kjer ventilacija ne pride do izraza.

Učinkovita metoda za znižanje nevarne koncentracije v zaprtih prostorih je, da dela v zaprtih prostorih izvaja istočasno čim manj delavcev in da so prostori zračeni še dolgo po zaključku dela. Kadar se posameznik spušča v manjše zaprte prostore, da bi jih pobarval, naj bo vedno pod nadzorstvom delovnega tovariša, ki stane zunaj na svežem zraku.

Delati moramo vedno proti toku svežega zraka. Delavci morajo biti seznanjeni z varnostnimi ukrepi. Dela naj izvajajo le popolnoma zdravi ljudje, ki so občasno pregledani, sicer pa so stalno pod zdravniškim nadzorstvom.

To je samo nekaj splošnih priporočil. Za vsako delovišče pa je potrebno proučiti pogoje in od tega odvisno ukrepati.

Če upoštevamo vse mere za varnost, delo z barvami ni nevarno. Za posamezne primere se lahko vedno posvetujemo tudi s proizvajalcem barv, kakor tudi z zavodi za zaščito pri delu.

Viktor VELKAVRH

					SESTAVIL: FRANCI ROZMAN	MOŠKO IME	OPEKA	VLEČE- NJE	MAJHEN OSEL	ODMEV		AVTOM. OZNAKA ITALIJE		UTRDI- TEV
											NIKAL- NICA	ŠVEDSKA TOVARNJA V ČAČKU		
					ASTA							AVTOM. OZNAKA SPLITA		
												SOLMIZ. ZLOG DEODOR- RANT		
					POTOČNE ŽIVALI						KROF VRSTA TISK.ČRK			
					LOČILO									
LUKSEM- BURG	DOMAČA ŽIVAL	PROM. SREDSTVO	NEMŠKI PREDLOG	V NJEM PECEMO UJEMANJE GLASOV							PUSČAVA 21. ČRKA ABEC.			
POSODA ZA VODNE ŽIVALI							NATV. JUG. LUKA	VINSKI CVET ŽEN.IME						
PACIENT							BOLEZEN DEL TE- LESA				DELAJ PO HRV.			
NE SAMO EDEN AMPAK...				TV KOMEN- TATOR GLAVNI ŠTEVNIK							NAŠ TRGOVSKI POTNIK 24. IN 16. ČRKA ABECEDE			
JAPONSKO VOZILO						POGAN ŠPANIJA					ŽIVAL. VRT JEZA		ZAČETEK ABECEDE OGLJIK	
ALUMI- NIJ		TAJSKA STRUP V TOBAKU		AVSTRAL- TEN. IGRA LEC NATRIJ								CINKARNA CELJE MOLIBDEN		
MARIB. TRGOV. PODJETJE						POVRŠ. MERA RAK					MARKA NADAV		10. ČRKA ABEC. NAŠ IZDELEK	
KISIK	DRŽAVA V AZIJI KOPNAV MORJU						VRSTA ŽITA MOŠKO IME				OSMIJ IN JOD MARTIN			
TERMI- NI				IGRAL. KARTA AVSTRIJA			ARNIČ MNOŽ. KRAJ.IME		RDEČI KRIZ SLOV. SLIKAR			TANTAL PLJAČA		
JAPON. DRŽAV.			JANEŽ ŽEN- PEVGLAS					KANAL POLMER					GOETHE- JEVA MATI	
PRIMOR- SKA JED				JOKA- VEC							100-TI DEL DINARJA GRŠKA ČRKA			
IND. KOV. IZDELKOV LJUBLJ.				GRŠKI BOG VET- ROV ŠPANIJA				HLEB KUBA						
DELAVSKA HIMNA														

NAGRADNA SLIKOVNA KRIŽANKA

misli & fraze

Za pravilno rešitev slikovne križanke razpisujemo tri nagrade:

1. nagrada 60 dinarjev
2. nagrada 40 dinarjev
3. nagrada 20 dinarjev

Križanke oddajte v splošni sektor z oznako "Nagradna križanka - Colorjeve informacije" do vključno 15. maja 1973. Vsakdo lahko sodeluje le z eno križanko. Obilo sreče!

Iskati iglo v slami ali meso po mesnicah zares ni isto. V prvem primeru vsaj več, da jo boš končno vendarle našel!

Včasih je plaval kot sekira. Sedaj je že bolje: plava kot dinar!

Kdo bi si mislil, da bosta imela meso in kafa toliko skupnega!

Podjetje je last slehernega delavca. V Kamniku je podjetje, kjer se ni treba boriti za položaje, saj ima vsakdo svoj STOL!

V "SREDNJEM RAZU" DEBELE PEČI POZIMI

vanja
matijevac

Začelo se je sobotnega popoldneva, ko smo kljub novo zapadlemu snegu preizkušali svojo trmo in hoteli priti skozi dolino Krme na Kredarico. Z vsakim težko priborjenim metrom gazi je bilo trme manj in pri "gараžah" jo je po treh urah zmanjkalo. Ob mleku čepimo potem na ganku bajte in se oziramo po zasneženih stenah v okolici. In potem počí Jožetu pred očmi! "Poglej tale raz v Debeli peči!" skoraj zavpije. "Kje, kakšen? A tisti levo?" se delam neumnega, čeprav se mi že zdi, kam meri. "Fant si slep! Z glave naravnost na vrh!" se skoraj razjezi Jože. Z Janezom složno zakruliiva nekaj kot: "Aha, že vidiva!" in že zavzujeva nahrbtnika. Ven gre hitreje in od tega trenutka se pogovori sučejo le še okrog Debele peči in nje-nega raza.

Ko se lepega petkovega jutra bližamo Debeli peči, smo kot malo prismuknjeni pubertetniki. Obloženi smo z vsemi mogočimi pripomočki, ki jih nudi sodobna tehnika - seveda v naših okvirih. Utripajočih src se kar po vseh štirih plazimo skozi gmajne ob obronkih, da bi neopaženi prišli čim bliže. Če bi hodili, bi se nam v tej nori gmajni vdiral do zadnjice ali pa še bolj. Po bivaku pod steno uspemo še malo požgečkati njena rebra, potem pa se nas elegantno otrese. "Ob takem vremenu ne sprejemam obiskov", se mi zdi, da pravi. Kljub temu ji v nedra položimo kramo in jo lepo prosimo, naj jo pazi kakšen teden. "Prikupila si se nam", ji namigujemo, ko se spuščamo po njenih pobočjih. "Prav gotovo se še oglasimo!" In ker nam še vremenarji obljublajo nekaj svoje podpore, smo čez teden dni spet na obisku.

Stena je danes milostljiva in nas kar hitro spusti v predsobo, kjer nas čaka oprema, ki smo ji jo zaupali v varstvo. Nahrbtniki se zredijo in postanejo težji, stopinje globlje. Do tu smo prišli zadnjič, kje bomo zavrjnjeni to pot? Danes, jutri in kolikor dni bo že, gre naša pot le navzgor, do vrha v soncu, do cilja, od koder bomo ugledali spet nove cilje, vredne truda.

Železje se preseli na pas, roke popriimejo cepine in Jože se zapodi v prvo delikatno mesto, ki nam bo odbrusilo zobe ali pa dalo novega poleta. Zasnežena polička drži strmo navzgor v požležen žleb in nato na rob. Dolgo traja, da je Jože čez, sledi mu Janez in nato še jaz. V žlebu se mi zazdi, da imamo ljudje marsikaj preveč. Na primer - nohte! Če jih ne bi imeli, jih ne bi bilo treba čistiti, striči in kar je najvažnejše - ne bi se nam moglo zanohtati! Tako pa na robu piham, jokam in tiščim roke malo v sneg, malo pa pod pazduho. Lepo se je začelo, ni kaj! No, se bom že navadil, si mislim, ko bolečina popusti in se po prstih razleze prijetna toplota. Jože spet napreduje, Janez razkoplje stopinje, jaz pa se tu in tam malo prediram, vendar kar gre. Po čudoviti ostrici kot nož pridemo v sklade primrzjenega kamenja in trav in od tu do varnega zavetja macesna, na katerega se privežemo. Oddahnem si. Vsi klini do tu so prijeli bolj slabo in nikjer se nisem počutil varnega. Jože izgine za robom in z Janezom morava spet čakati. Ko gledam, kako počasi drsi vrv skozi Janezove roke, se mi zdi, da Jože krepko gara. O tem priča tudi plaz za plazom odkopanega snega, ki drvi čez skok mimo naju. V objemu snega in tesnobe nas pozdravijo sončni žarki. Sonce je že nad Kredarico in se neusmiljeno približuje obzorju. Zatulim Jožetu, naj se počasi

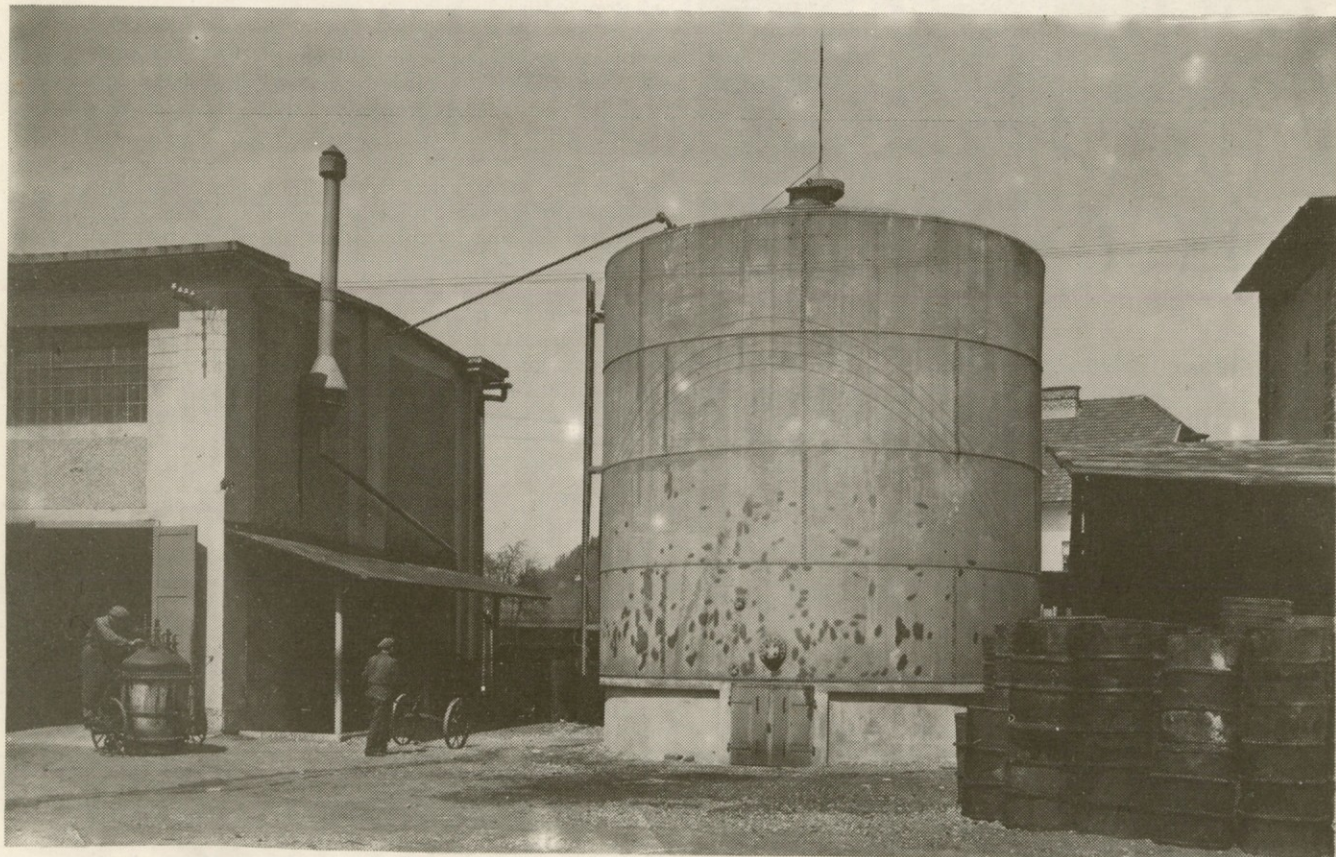
malo ogleda za kakšnim prostorom za bivak, pa dobim spodbuden odgovor, da še stati ne more pošteno. Stisne me ob misli, da bi stal vso noč privezan na nekaj klinov v snegu. Spomnim se Buhla in njegovega bivakiranja na Nanga Parbatu in sem prepričan, da bi noč, čeprav 6000m niže, preстал veliko slabše. Zamotim se z opazovanjem sončne oble, ki se dotakne obzorja. Rad bi jo zadržal za nekaj časa, vendar nezadržno tone in kmalu ostane od nje le mrzel sij na večernem nebu. Mrak se hitro spušča, Jože pa ni še niti na kakšnem varovališču. Končno se vrv hitreje premakne in za Janezom sem na vrsti za vzpon. Marljivo izbijam kline, ki jih je Jože naklepal v žlebu celo vrsto. Vem, da sem zaradi tega počasnejši, toda kdo ve koliko klinov bomo še rabili, da se izkopljemo iz stene? Žleb se konča in proti desni vodi poč, ki reže gladko ploščo. Zagozdim se vanjo in lezem kot gosjenica. Stemnilo se je popolnoma in skoraj nič več ne vidim, tako da mi prestop iz počí v ploščo in na rob naredi precej preglavic. Nad seboj zagledam Jožeta, ki je našel majhno poličko pod previsom, kjer se bomo čez noč lahko za silo stisnili. Prižgem baterijo in se pregoljufam še tistih nekaj metrov do poličke. Pričnemo pripravljati bivak. Klin za klinom roma na skalo. Privezujemo vse, kar ni privezано direktno na nas. Če se izmuzne kaj iz rok, postane plen stene, ki predmet zakoplje, kdo ve kje, v neštetih žlebovih. Zlezemo v vreče, kuhamo čaj, pripravljamo limonado, malo jemo in se spet nalivamo s čajem. Malo smo se že ogreli in pogled poroma na nasproti ležeče strmine Triglava, Rjavine in v ozadju Škrlatice, odete v srebro, ki ga razliva vzhajajoči mesec. Strmimo in molčimo. Na misel mi pridejo besede Otona Župančiča, ki jih je namenil Čopu: "Tu so, na meji življenja in smrti, razprostrti prebeli, tihi prti ...". Oči, polne tega nezemeljskega leska, se počasi zapirajo in drug za drugim se selimo v svet sanj. Noč mineva mirno. Razen obveznega premeščanja in nameščanja, ko nas zanke začno rezati v telo, se ne dogaja nič. Tu in tam zatuli okrog robov veter, vendar nam ne more do živega. Jutro nas najde dobro prespane in spočite, vendar pa se kar ne moremo spraviti iz toplih vreč. Šele okrog osmih se izkopljemo in si pripravimo res dober zajtrk. Rjavina nam pošilja sem in tja megle in kratko pošiljko snega. Vreme je drugače lepo, le veter se je prebudil in zdaj razgraja pod vrhovi. Rob stene se vidi že čisto blizu in prepričani smo, da se nam bo posrečilo. Vse, kar rabimo, roma spet na vrv okrog pasu. Skozi strm žleb pleza Jože brez nahrbtnika. Hitro ga premaga in za Janezom sva na vrsti midva. Jožetov nahrbtnik in jaz namreč. Navezal sem ga kake tri metre predse na vrv in zdaj upam, da ga bosta tovariša hitro potegnili čez žleb in z njim tudi mene. Pa ni nič iz tega. Vrag se, kot bi vedel za moje pobožne želje, kar naprej zatika in tako skoraj ves žleb plezam prosto. Kadar pa je nahrbtnik osvobojen me prijatelja prevežeta, da skoraj izdihnem. Vse mine, se tolažim, in res kmalu prikopljem na zasneženo polico, kjer je varovališče. Spet nas čaka žleb, v katerega vodi izpostavljena prečka, nato strmo snežišče in še en žleb. Veter tuli vedno bolj. Kadar se veter tako usaja, mora biti rob stene že zelo blizu. Glasnih povelj ne slišimo več in neka-ko se sporazumevamo z vrvjo. V žlebu je plezarija zoprna. Sneg se, na mestih, kjer sta predhodnika naredila stopinje, predira in plezati moram v razkoraku. Dereze boleče hrstijo ob skalo, vendar me zdaj ne gane nič več. Vrh je blizu in danes bomo zunaj! Še rob in ... Težko je opisati občutke, ki te zajamejo, ko stopiš iz vetrovne sence v opoldansko sonce. Takrat veter na mah potihne, kot bi hotel reči: "Dobro, zmaga je vaša!". Od vrha te loči le še položna snežena preproga, pretkana z biseri in nitkami živega zlata, ki ga sonce razsiplje s temnomodrega neba. Čar je tako močan, da nekaj časa negibno ob-

arhivski posnetki naše tovarne

leto 1932

Pogled na industrijski tir

rezervoar za laneno olje, ki stoji še danes